

Voorganger als voorbijganger

**Het interim-predikantschap
van de toekomst**

Onder redactie van
Rein Brouwer, Jodien van Ark
en Jan Oortgiesen

Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk Forest Stewardship Council (FSC) draagt. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid. Ook is het papier 100% chloor- en zwavelvrij gebleekt.

www.uitgeverijboekencentrum.nl

Deze uitgave verschijnt in samenwerking met de Protestantse Kerk in Nederland (PKN).

Vormgeving: Anton Sinke, www.antonsinke.nl

ISBN 978 90 239 2722 8

NUR 700, 801

© 2013 Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

HOOFDSTUK 1

INTERIM-PREDIKANT- SCHAP IN DE VERENIGDE STATEN

Helen Dekker-Keller

Het begin

Ik loop de treden van de kansel op en denk: niet op de zoom van je toga stappen. De gemeente staat te zingen. Ik zie een zee van onbekende gezichten: bijna iedereen is een vreemde voor mij. Er is gespannen verwachting, anticipatie, een vorm van opwinding en hoop. Een nieuwe fase van hun kerkelijk leven is net begonnen. Het zal een trektocht worden door onbekend gebied. Voor het eerst is hier een interim-pastor en ze weten niet goed wat dat inhoudt. Voor mij is het de derde gemeente die ik dien als interim-pastor. Rond de eeuwwisseling is er veel vraag naar getrainde interimmers. Wat het precies betekent voor mij en voor de gemeente zal ik regelmatig uitleggen in de maandelijkse nieuwsbrief, gesprekken en vergaderingen.

Nee, ik ben géén 'oppasdominee'. Integendeel, een interim-predikant is gemeentepredikant en heeft bewust gekozen de opleiding tot interim-predikant te volgen. Hierdoor kan hij/zij de specifieke taak om het veranderingsproces in de gemeente te begeleiden beter vervullen. Samen gaan we ontdekken wat de identiteit van de gemeente is nu na 26 jaar hun predikant is vertrokken. We zullen gaan ploegen om de aarde vruchtbaar te maken, zodat een nieuwe predikant daarin kan wortelen op zijn eigen manier. Nieuwe planten gedijen nu eenmaal niet goed in onbewerkte grond.

De interim-predikant komt niet om het werk van de gemeenteleden

te doen of hun problemen uit de wereld te helpen, maar begeleidt, traint en helpt hen de moeilijkheden zelf op te lossen. Ik ga hun een spiegel voorhouden om te laten zien wie ze zijn en vragen of dat is wat ze ten diepste willen. Dit kun je als betrokken interimmer gemakkelijker doen dan een beroepen dominee, die wat diplomatieker moet handelen. Een interim-predikant mag vragen stellen, zoals: 'Hebben jullie wel eens nagedacht over andere mogelijkheden om...?' (In gedachten zie ik al haren overeind gaan staan. Verandering... nee toch?!). Of: 'Waarom recycelen jullie ouderlingen? Zijn nieuwe leiders niet welkom?'

Samen gaan de gemeente en ik deze spirituele tocht maken. Daarom moeten we bereid zijn open te staan voor de Geest van God, die waait waarheen hij wil; die soms alles ontwortelt, ook onszelf. We worden als zaad meegenomen op de adem van de wind en waar we neerkomen, moeten we opnieuw wortelen. Tijdens een trektocht heb je onderweg brood nodig. Dat brood is de eredienst, de plaats waar we gevoed worden, het vaste punt dat vooral in een tijd van verandering nodig is. Daarom gaat de interim minister in de Verenigde Staten elke zondag voor in de gemeente, op de vakantiezondagen na. In de VS wordt het van groot belang geacht dat de interim minister elke zondag voorgaat, want tijdens de eredienst bereik je het grootste aantal mensen tegelijkertijd. Een goed voorbereide en gepresenteerde liturgie en preek geven de mogelijkheid om aan te sluiten bij de situatie van die specifieke gemeente. De Bijbel staat vol met verhalen om aspecten die aan de orde zijn in de interim-tijd (verlies, frustratie, conflicten, onbekend gebied, vreugde, verandering van leiderschap, transformatie, nieuw leven) uit te werken. De ervaring heeft geleerd hoe belangrijk de continuïteit in voor- gaan is, zowel voor de gemeente als voor de interim-predikant. De zondagse eredienst is ook een unieke gelegenheid voor de interim-predikant om de gemeente te leren kennen, zeker omdat er elke zondag *coffee hour* is, met eigengebakken lekkernijen. Deze ontspannen manier om kennis te maken maakt het mogelijk om het systeem dat de kerk is beter te analyseren. Zonder emotioneel contact kan een relatie niet groeien; dat geldt ook voor de relatie tussen interim-pastor en gemeente.

Terwijl de laatste klanken van het majestueuze orgel verdwijnen, realiseer ik me dat nu de wittebroodsweken beginnen. Iedereen heeft een roze bril op en vormt zijn eigen gedachten bij het zien van de interimmer.

Wat gaat er gebeuren? Niemand die het weet. Het is zoiets als het vertrek van het volk Israël uit Egypte. Je bent geroepen om de gemeente te coachen op haar reis van het punt waar ze nu is tot waar ze zal aankomen. Zoals Mozes, die een volk moet gaan leiden naar een ander, nog onbekend land. In het begin is iedereen blij; geweldig moet het zijn. Maar gaandeweg ontstaat er onvrede, gemor en onmin met de leider. Waarom heb je ons weggelokt uit de zekerheid van het verleden? Had ons toch met rust gelaten! Toch komen ze in een ander land met nieuwe mogelijkheden. Mozes mag de contouren van het land wel zien, maar dit nieuwe land niet betreden. Nu gaat de interim-predikant gelukkig niet, zoals Mozes, dood aan het einde van de rit. Je kunt het nieuwe land waarin de gemeente terecht zal komen echter niet betreden: dat is voorbehouden aan de nieuwe leider die gekozen zal worden. De interimmer heeft het werk gedaan en vertrekt. Dat hoeft overigens niet met stille trom, maar mag met toeters, bellen en rituelen.

Om een *Intentional Trained Interim Pastor* te worden is rond 1978 in de VS een training ontwikkeld. Wanneer een predikant uit een gemeente vertrekt, is dit een kritisch moment in het leven van een gemeente. Er is verdriet en/of vreugde, verwarring en hoop. Er moet een periode worden afgesloten voordat de volgende fase kan beginnen. Er moeten vragen aan de orde komen als: Welke kant gaan we op? Wat is onze identiteit? Wat voor soort predikant past bij ons? Hiervoor moet de gemeente de tijd nemen. Het is goed om in deze periode een interim-predikant te hebben. Die is niet alleen de pastor van de gemeente, maar is bovendien getraind om dit veranderingsproces te begeleiden en te zorgen dat er geen overhaaste beslissingen worden genomen. Door de genoemde opleiding is er in de VS een specifieke beroepsgroep van gespecialiseerde predikanten ontstaan. Degene die aan dit 'vak' begint, moet ten minste één gemeente gediend hebben als gemeentepredikant voordat hij/zij als interim minister aan de slag kan gaan. Een interim-pastor moet flexibel zijn, pioniersbloed door de aderen hebben stromen, geen messiascomplex hebben, goed kunnen luisteren en vooral tegen een stootje kunnen. Een effectieve interim-predikant is niet altijd bij iedereen geliefd. Dat heeft niet te maken met de persoon, maar met het proces van verandering en onzekerheid. Het is dus een belangrijke vaardigheid van de interim-predikant om kritiek niet persoonlijk op te vatten, maar te duiden als signaal van onvrede of weerstand.

De procestaken van de interim-predikant

De interim-predikant begeleidt het transitieproces tussen de vertrokken en een nieuw te beroepen predikant. De interimmer heeft in dit proces de taak de gemeente echt te helpen zich voor te bereiden op een nieuwe fase in haar geschiedenis. Daarvoor is een patroon ontwikkeld door mensen die zich al vanaf 1970 hebben verdiept in de situatie van een vacant geraakte gemeente. Op het moment van het veranderen van predikant is er de ruimte en mogelijkheid om te vernieuwen. Hieruit is deze specialisatie binnen het predikantschap ontstaan. Twee namen moeten hier genoemd worden: Alan G. Gripe en Loren B. Mead, pioniers op het gebied van interim-predikantschap. Het is hun mening dat een gemeente even een stapje terug moet doen en naar zichzelf moet kijken. Er is tijd nodig om het oude af te sluiten en te doorleven, voordat aan iets nieuws kan worden begonnen. De interim-predikant weet dat verschillende procestaken van belang zijn voor het goede verloop van het transitieproces. Ik beschrijf deze procestaken hieronder vanuit mijn perspectief als interim-predikant.

De gemeente leren kennen

Ik ben voorzitter van de kerkenraad. Ik bezoek bijbelstudies, vergaderingen, de vele commissies, de gebedsgroep van de vrouwen, de ontbijtclub van de mannen, repetities van de diverse koren en alles wat in de VS bij kerk-zijn hoort. Ik leer zo veel over de gemeente, net als tijdens het coffee hour na de eredienst.

Begin van de analyse van het systeem dat deze gemeente is

Ik voel onrust bij mensen die de laatste jaren een machtspositie binnen de kerk hebben verworven en de vertrokken predikant zagen als hun marionet. Ik begin de sterke en zwakke kanten van de gemeente te ontdekken. Er is medewerking en tegenwerking, zoals gebruikelijk in een open systeem dat een vacante gemeente nu eenmaal is.

De relatie van de gemeente met de kerk als geheel

Ik dien een *Presbyterian Church USA*. In de gemeente bepaalt de *Session* het beleid.

Meerdere gemeenten vormen samen een *presbytery*. Een aantal pres-

byteries vormen een *synod*. Afgevaardigden van de 173 presbyteries komen naar de *General Assembly* die elke twee jaar bijeenkomt. Bij de afgevaardigden is het aantal ouderlingen gelijk aan het aantal predikanten.

Een interim minister wordt gekozen door een afvaardiging van de kerkenraad en na goedkeuring van de presbytery gecontracteerd door de kerkenraad. Zoals vaak het geval is, ziet ook deze gemeente de hogere organen niet direct als vrienden. De interim minister mag hen wijzen op positieve dingen die een presbytery kan bijdragen aan het welzijn van de gemeente en de steun die het kan zijn voor de interimmer.

Prioriteiten stellen

Wanneer ik het systeem dat deze gemeente is eenmaal heb geanalyseerd, ga ik met een aantal ouderlingen en gemeenteleden kijken wat de prioriteiten zijn en welke acties er ondernomen kunnen worden.

De gemeente en ik moeten evalueren

Zijn nieuwe dingen niet alweer routine geworden? Zijn de vragen veranderd of zijn ze nog steeds hetzelfde, maar zijn de antwoorden nieuw? De kunst van het succesvol leiden van transities is om een systeem te ontwikkelen waarin de kerk in beweging blijft.

De ontwikkelingstaken van de gemeente in transitie

Binnen het transitieproces heeft de gemeente de gelegenheid zichzelf te leren kennen, te gaan ontdekken wie ze is en zich af te vragen of het zo moet blijven. Daartoe zijn er ontwikkelingstaken beschreven in *Critical Moment Of Ministry. A change of pastors* van Loren B. Mead, *The interim Pastor's Manual* van Alan G. Gripe, *Temporary Shepherds. A congregational Handbook for interim Ministry*, bijeengebracht door Roger S. Nicholson, en in *Beginning Ministry Together. The Alban Handbook for Clergy Transitions* van Roy M. Oswald. Bij zowel het Alban Institute (www.alban.org), opgericht in 1974, alsook bij het Interim Ministry Network (IMN, www.imnedu.org), opgericht in 1980, is informatie over interim-predikantschap te vinden. Het IMN verzorgt sinds 1980 de opleiding tot interim-predikant in de VS en staat open voor alle denominaties. Inmiddels hebben ook diverse denominaties hun

eigen opleiding. De interim-predikant legt uit wat de ontwikkelingstaken zijn, waarom ze er zijn en leidt de gemeente door deze taken heen, terwijl de gemeente het echte werk ervoor doet. Met de volgende ontwikkelingstaken zal de gemeente bezig zijn.

Het verleden in perspectief zetten

Mijn kerk is een grote kerk met een lange historie: bijna tweehonderd jaar bestaat ze hier. Het is een gemeente die door de jaren heen veel voor de gemeenschap heeft betekend. Elk mens heeft een eigen perceptie van het verleden. Daarom mag iedereen zijn verhaal vertellen om het verleden in perspectief te zetten. Tijdens de opgezette gemeenteavonden luister ik aandachtig naar alle verhalen en maak aantekeningen. Wat voor de een 'de goede oude tijd' is, is voor de ander 'de nachtmerrie van de gemeente'. Er wordt besloten om een *time line* van de geschiedenis van de gemeente te maken. Gemeenteleden gaan dit zelf vormgeven.

Er wordt gekozen voor een *potluck dinner* met aansluitend de tijdlijn. Het is een goed bezochte avond. In de grote ontmoetingsruimte van de kerk staan lange tafels, waarop iedereen een meegebracht voor-, hoofd- of nagerecht zet. Zoals bij de wonderbare spijziging delen we het eten en blijft er veel voedsel over.

Na de maaltijd praten we met elkaar over de geschiedenis van de gemeente. Rollen papier hangen rondom. Er liggen viltstiften om alles op te schrijven. De tijdlijn is een geweldig instrument om iets in beeld te brengen. Gemeentelid Sibyl is degene die de geschiedenis van de gemeente kent vanaf het begin in 1809. Ze heeft zich er grondig in verdiept. Zij heeft van tevoren de oude tijden al aanschouwelijk gemaakt op rollen papier met gegevens uit de annalen van de gemeente. Voor de tijd vanaf 1945 willen we graag dat de gemeenteleden zelf dingen aandragen. De ouderen vinden dat geweldig en de jongeren zijn nieuwsgierig wat ze te weten zullen komen over de gemeente. Onder de strakke leiding van een competent gemeentelid wordt de tijdlijn in periodes ingedeeld. Toen was die predikant, vervolgens die, en zo verder. Daaronder worden gebeurtenissen en feiten van die periode opgeschreven. Zo komt de tijdlijn tot leven. Het is bijzonder om de geschiedenis van de gemeente zo vorm te zien krijgen. Er wordt veel gepraat en iedereen weet wel iets te vertellen. Sommigen hebben me-

morabilia van de gemeente meegebracht om hierover iets te zeggen. Op deze prettig verlopen avond wordt het goede gevierd, maar is er ook ruimte voor het delen van pijn en het uiten van gevoelens. Gemeenteleden zetten zo zelf hun geschiedenis in perspectief. Voor mij blijft er iets mysterieus ongezegd; het lijkt wel een geheim. We maken aan het einde van de avond een lijst van dingen die de gemeente absoluut wil behouden, omdat ze goed en zinvol zijn. Er zijn ook dingen die er ingeslopen zijn en die eigenlijk niet zoveel waarde hebben. Dit leidt naar de tweede taak.

Tijd om een nieuwe identiteit te ontdekken

We bespreken met elkaar vragen als: Wat zeggen de mensen in de buurt over ons? Hoe worden wij door hen gezien? Strookt dit met wat we van onszelf zeggen? De gemeenschap om ons heen is veranderd, en zijn wij ook veranderd of zijn we hetzelfde gebleven? Is onze huidige identiteit datgene wat we nodig hebben voor de volgende fase in ons bestaan?

Nieuw leiderschap

Wanneer de nieuwe identiteit geformuleerd is, komen er gewoonlijk andere leiders naar voren. Degenen die langere tijd leiders van de gemeente zijn geweest, willen nu voor hen plaatsmaken.

Hernieuwen van de relatie met de hogere organen van de kerk

Het is van belang dat de gemeente begrijpt dat vooral de presbytery een steun kan zijn voor de gemeente en voor de interim-predikant. Dit hebben we met elkaar ondervonden.

Onverwacht bezoek

Op een rustige maandagmorgen vertrouw ik mijn gedachten over het proces in de gemeente aan de computer toe. Er wordt op de deur van mijn kantoor geklopt. Mevrouw R. komt binnen. Ze ziet er opgewonden uit en begint meteen haar verhaal. Ik zie kop noch staart, maar het komt erop neer dat ze het niet neemt dat ik 'haar' kerk op een ander spoor zet. Ik probeer met haar in gesprek te komen, maar dat is niet haar doel. Haar doel is dat ik uit de gemeente verdwijn. Het was geen

prettige ontmoeting. Zij maakt deel uit van de kleine groep mensen die de macht in handen had tijdens de laatste jaren van mijn voorganger en die bepaalde hoe 'fundamentalistisch' hij moest preken. Deze groep voelt zich in het nauw gedreven door de interimmer, die deze situatie verandert.

Ik meld het voorval aan de *Interim Process Steering Committee* (IPSC). Deze groep uit de gemeente houdt samen met mij het transitieproces in de gaten. Tijdens een stafvergadering met de jeugdpredikante, secretaresse, organiste, koördirigent en koster licht ik hen in over dit incident. Als *Head of Staff* wil ik dat zeker tijdens de 'interim-tijd' de communicatie goed verloopt. Zowel mijn staf alsook de IPSC moet weten waar de interim-pastor tegen aanloopt.

Men had mij al verteld dat deze groep mensen de kerk wilde omvormen tot een conservatief bolwerk, maar de gemeente voelt daar niets voor. Het is een veelkleurige gemeente, sociaal én religieus. Voorlopig laat ik het even rusten, er zijn andere dingen die mijn aandacht vragen. De leiders van de gemeente en ik zullen verder werken aan het vormgeven van de ontwikkelingstaken.

Onruststokers

Ik merk dat er onrust in de gemeente is ontstaan. Ik vermoed dat het boze gemeentelid mij blijft hinderen in het uitvoeren van mijn taken. Mijn gevoel blijkt juist te zijn. Als een griepvirus verspreiden roddels zich door de gemeente; giftige pijlen worden op de interim-predikant gericht. Tekenen dat een groep angstige mensen haar greep op de gemeente voelt verslappen. De groep zal alles doen om toch haar zin te krijgen.

Voor mij is de ondersteuning van de presbytery belangrijk om de juiste weg te kiezen in het aanpakken van deze situatie. 'Mijn' presbytery heeft een *Interim Pastors Support Group* (IPSG). Interim-predikanten komen één keer per maand bijeen om elkaar te steunen en te discussiëren over zaken in de gemeente. Ik breng de situatie in de gemeente te berde. De IPSG is gezegend met een leider die al in 1973 met interim-pastoraat is begonnen en er veel over gepubliceerd heeft. Onze soms wat wilde ideeën worden door hem in perspectief gezet en we komen tot een uitgebalanceerde oplossing: open gesprekken met

deze groep. Hierbij zullen de interim-predikant, de IPSC en een aantal leden van de kerkenraad aanwezig zijn.

De IPSC (die met mij het transitieproces overziet) en ik spreken over de mogelijkheden om het probleem op te lossen voordat er te veel schade berokkend is aan de gemeente. Niemand wil een scheuring. Deze conservatieve groep heeft recht op haar eigen theologische mening. Tegelijkertijd is het ook van belang deze mensen te wijzen op hun verantwoordelijkheid als gemeenteleden om de gemeente voor te bereiden op de volgende fase van hun reis naar de toekomst. We nodigen hen uit voor een gesprek. Meerdere mensen komen, het boze gemeentelid niet, haar man wel. Het eerste gesprek is heftig en emotioneel. Tijdens de vervolggesprekken wordt de stemming allengs wat milder. Ik ontdek dat sommigen van deze groep helemaal geen lid zijn van deze gemeente, maar uit onvrede met hun vorige conservatieve kerk hierheen zijn gekomen. Uiteindelijk besluit een aantal personen naar het oude nest terug te keren. Anderen kiezen ervoor te blijven en beloven te stoppen met het saboteren van het transitieproces en het tegenwerken van de interim-pastor.

De hulp van de IPSC binnen de presbytery en de training omtrent je eigen houding en gedrag in zulke moeilijke situaties hebben bijgedragen tot een bevredigende oplossing van deze kwestie. De waarde van respect voor anderen is belangrijk, maar zeker ook het vermogen om jezelf te blijven in relatie met anderen (zelfdifferentiatie). Je blijft als leider betrokken bij het systeem dat de gemeente is, zonder ermee te versmelten. Zo word je niet hun probleem ingezogen. De interim minister werkt als betrokken buitenstaander die zichzelf kan blijven als procesbegeleider.

In de voltallige kerkenraadsvergadering vertel ik hoe belangrijk de presbytery is geweest bij het zoeken naar een goede oplossing. Ik weet op dat moment nog niet hoe belangrijk de presbytery later weer zal worden.

De jeugdpredikante

Het is me opgevallen dat een 18-jarige deelnemster van onze jeugdgroep erg vaak bij de jeugdpredikante op kantoor komt. Ik praat met mijn staflid over de gevaren van het te nauw betrokken raken bij één

persoon. Je moet afstand bewaren – hoezeer ze jou ook nodig heeft – en je professionele grenzen bewaken. Toch is het fout gegaan. Zij zijn beiden zoenend in een auto gezien. Mijn jeugdpredikante komt het mij zelf vertellen en we praten er samen heel openhartig over. De ouders van het betrokken lid van de jeugdgroep laten mij per telefoon op niet mis te verstane wijze weten hoe ze over de situatie denken. Ik kan niet anders dan mijn jonge collega ontslaan, hoe naar ik dat ook vind, want ze kan erg goed met de jeugd omgaan. Natuurlijk moet er uitleg komen waarom ik een competent staflid heb ontslagen. Samen met de kerkenraad moet ik dit tot een goed einde brengen. Opnieuw schakelen de scriba en ik de presbytery in. Daar is een adviseur in dienst die kerkenraden in dit soort delicate zaken kan bijstaan. Ik roep de voltallige kerkenraad bijeen en wij krijgen een glasheldere uitleg over de voor- en nadelen van het openbaar maken van de redenen voor het ontslag. Dit is in de Amerikaanse context vooral van belang omdat het voorval twee mensen van hetzelfde geslacht betreft die zoenend zijn aangetroffen. Door deze bespreking ontstaat er meer eenheid in de kerkenraad en groeit men boven zichzelf uit om deze zaak zo zuiver mogelijk op te lossen. Het staflid wordt alom geprezen en niet als 'schuldige' aangewezen. We kennen de 'andere partij'. En...

Nu komt de aap uit de mouw. Ik vermoed al tijden dat er iets geheimzinnigs is in deze gemeente. In deze zeer goede vergadering wordt verteld dat een geliefd predikant ooit seksueel buiten zijn boekje is gegaan. Het gebeurde ruim 45 jaar geleden. Alles is met de mantel der liefde bedekt, zodat het kon gaan broeien en altijd is blijven hangen. Ik hoorde vaak over hem. Hij was geweldig, hij kon indringend preken en iedereen mocht hem graag. Door het voorval met mijn jeugdpredikante wordt dit eindelijk uitgesproken en beseft men dat het beter is open kaart te spelen naar de gemeente, zonder onnodig in details te treden.

De brief die de scriba volgens de aanwijzingen van de adviseur heeft gemaakt, wordt ter goedkeuring aan de kerkenraad voorgelegd. Er staat niet te veel en niet te weinig in. De brief is zeer integer. Er worden geen namen genoemd en niemand wordt zwartgemaakt. De kerkenraad roept een gemeentevergadering bijeen na een kerkdienst. De gemeente luistert aandachtig terwijl de scriba de brief voorleest. Wanneer het tijd is om vragen te stellen, staat een dame op. Ze zegt: 'Dank je

wel, pastor Helen en kerkenraad. Wat geweldig dat jullie dit zo discreet naar de gemeente brengen. Ik voel me trots en veilig hier gemeentelid te zijn.' Ik denk: dank je wel, presbytery, voor de hulp en voor deze integere adviseur, die ons allemaal heeft geleerd hoe je met zulke delicate zaken *kunt* omgaan.

Afronding

Veel van de interim-taken van predikant en gemeente zijn doorgeploegd. We zijn bijna twee jaar samen. De beroepingscommissie heeft een lijstje met namen van potentiële kandidaten samengesteld. Binnenkort zal er iemand worden voorgesteld. De interim-predikant is niet betrokken bij het beroepingsproces. De beroepingscommissie wordt bijgestaan door iemand uit de presbytery. De interim-predikant blijft daar buiten, de nieuwe predikant hoort de keuze van de gemeente te zijn en niet van de interimmer. Bij de afronding hoort de evaluatie van zowel het uitvoeren van de procestaken door de interim-predikant als de ontwikkelingstaken door de gemeente. Het zijn goede leermomenten voor iedereen.

Afscheid

Het is tijd voor afscheid: een predikant is beroepen. Het zal pijn doen; we hebben zo veel meegemaakt met elkaar. Het is aan de gemeente om dit afscheid vorm te geven. Aan mij de taak om ook echt weg te gaan en voorlopig geen contact te hebben, zeker niet inhoudelijk.

De organiste heeft een minimusical geschreven over mij en mijn man. Het koor brengt deze ten gehore na mijn laatste eredienst in hun midden. Er volgen speeches, ontroerende cadeaus, tekeningen van de kinderen, liturgische rituelen, teksten en tranen. Dan voor het laatst koffiedrinken met een grote taart erbij. 'Thank you pastor Helen for everything', staat erop. Het was geen gemakkelijke reis met deze gemeente, maar wel een boeiende en lonende.

Nu kijk ik af en toe op hun website om te zien hoe het met hen gaat en voel ik me even een Mozes. Ik kan hun nieuwe land niet in, maar ik kan het wel zien! Dan speelt er een glimlach om mijn lippen.